

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V2

NOVEMBER 2015

PUNTE: 80

TYD: 2½ uur

Hierdie vraestel bestaan uit 24 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Lees die volgende instruksies noukeurig deur voordat jy die vraestel beantwoord.
2. Moenie probeer om die hele vraestel deur te lees nie. Raadpleeg die inhoudsopgawe op bladsy 4 en merk die vraagnommers van die letterkundetekste wat jy in die klas behandel het. Lees daarna die vrae oor die tekste wat jy gedoen het en kies die soort vraag wat jy wil doen.
3. Die vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A: Gedigte (30)
AFDELING B: Roman (25)
AFDELING C: Drama (25)

4. Beantwoord VYF vrae in totaal: DRIE uit AFDELING A, EEN uit AFDELING B en EEN uit AFDELING C.

AFDELING A: GEDIGTE

GESIENE GEDIGTE – Beantwoord TWEE vrae.
ONGESIENE GEDIG – VERPLIGTE vraag

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord EEN vraag.

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord EEN vraag.

5. **KEUSE VAN VRAE VIR AFDELING B (ROMAN) EN AFDELING C (DRAMA)**
  - Beantwoord SLEGS die vrae oor die roman en drama wat jy in die klas gedoen het.
  - Beantwoord EEN LITERÊRE OPSTEL en EEN KONTEKSTUELE VRAAG. As jy die literêre opstel in AFDELING B beantwoord, moet jy die kontekstuele vraag in AFDELING C beantwoord. As jy die kontekstuele vraag in AFDELING B beantwoord, moet jy die literêre opstel in AFDELING C beantwoord. Gebruik die kontrolelys om jou te help.
6. **LENGTE VAN ANTWOORDE**
  - Die lengte van die literêre opstel vir die gedig is 250–300 woorde.
  - Die lengte van die literêre opstel vir die roman en drama onderskeidelik is 400–450 woorde.
  - Die lengte van die antwoorde van die kontekstuele vrae word bepaal deur die puntetoekenning van elke vraag. Beantwoord jou vrae bondig en relevant.
7. Volg die opdragte aan die begin van elke afdeling noukeurig.

8. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
9. Beantwoord ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.
10. Voorgestelde tydsindeling:

AFDELING A: ongeveer 40 minute
AFDELING B: ongeveer 55 minute
AFDELING C: ongeveer 55 minute
11. Skryf netjies en leesbaar.

INHOUDSOPGAWE**AFDELING A: GEDIGTE****Voorgeskrewe gedigte: Beantwoord ENIGE TWEE vrae.**

VRAAGNOMMER	VRAAG	PUNTE	BLADSY
1. 'Die skedel lag al huil die gesig'	Literêre opstel	10	6
2. "n tipe epistemologie van water"	Kontekstuele vraag	10	7
3. 'Nuus uit die binneland'	Kontekstuele vraag	10	8
4. 'Busrit in die aand'	Kontekstuele vraag	10	9

EN**Ongesiene gedig: VERPLIGTE vraag.**

5. 'Swerwer'	Kontekstuele vraag	10	11
--------------	--------------------	----	----

AFDELING B: ROMAN**Beantwoord EEN vraag.***

6. <i>Die kwart-voor-sewe-lelie</i>	Literêre opstel	25	12
7. <i>Die kwart-voor-sewe-lelie</i>	Kontekstuele vraag	25	12
8. <i>Manaka Plek van die Horings</i>	Literêre opstel	25	14
9. <i>Manaka Plek van die Horings</i>	Kontekstuele vraag	25	15
10. <i>Vatmaar</i>	Literêre opstel	25	17
11. <i>Vatmaar</i>	Kontekstuele vraag	25	17

AFDELING C: DRAMA**Beantwoord EEN vraag.***

12. <i>Krismis van Map Jacobs</i>	Literêre opstel	25	19
13. <i>Krismis van Map Jacobs</i>	Kontekstuele vraag	25	19
14. <i>Mis</i>	Literêre opstel	25	21
15. <i>Mis</i>	Kontekstuele vraag	25	22

*LET WEL: Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG uit AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.

KONTROLELYS

Gebruik die kontrolelys hieronder om te kontroleer of jy al die nodige vrae beantwoord het.

AFDELING	VRAAG-NOMMER	GETAL VRAE BEANTWOORD	MERK ✓
A: Gedigte (Voorgeskrewe gedigte)	1–4	2	
A: Gedigte (Ongesiene gedig)	5	1	
B: Roman (Literêre opstel of kontekstuele vraag)	6–11	1	
C: Drama (Literêre opstel of kontekstuele vraag)	12–15	1	
LET WEL: Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG uit AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.			

AFDELING A: GEDIGTE**VOORGESKREWE GEDIGTE**

Beantwoord ENIGE TWEE vrae.

VRAAG 1: LITERÊRE OPSTEL

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vraag wat volg.

Die skedel lag al huil die gesig – Wilma Stockenström

- 1 Eendag sal ek, weet ek, die dood
2 met laggende skedel trotseer. Minstens
3 my sin vir humor sal ek behou. Maar
4 of ek soos oorlee mevrou Ples en soos
5 die bloubok van my geboorteland
6 ook 'n glaskas in 'n museum sal haal?
7 'n Seldsame dier is die mens nou nie juis.
- 8 Tog, hoe slim tog is ons met ons
9 innerlike uurwerkvernuf, hoe sterk
10 die groot swaaiende hyskraangebare
11 waarmee ons wolkekrabbers reghoekig
12 neerplak in woon- en sakekomplekse.
13 Merkwaardig ons grabbelende navorsing
14 dwarsdeur dolomiet om ons arms diep
15 soos skagte te sink en die grys erts
16 te gryp en op te trek, te vergruis en te
17 veredel tot staaf op staaf korfagtig
18 gepakte kluipe van belegging. A ja,
19 wonderbaarlik ons vermoë om weggooisand
20 tot vuurstof te verryk wat as ons wou
21 alles onherhaalbaar in allerlaaste oplaaiing
22 woes skoon kan laat ontbrand.
- 23 Ek sê mos die skedel lag
24 al huil en huil die gesig.

[Uit: *Van vergetelheid en van glans*, 1976]

Hierdie gedig se tema handel oor die mens se vernuf en eiewaan, maar ook oor die mens as verganklike wese.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 250–300 woorde.

[10]

OF

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

'n tipe epistemologie van water – Breyten Breytenbach

1 Die hemel was somber suf van die gietende reën
 2 skeef gearseer, gebuig deur windstrome ...
 3 Dit was getint in vuur se kleure voortgebring uit bliksemskigte
 4 wat die wolke gereep en verfladder het, die fakkels
 5 waarvan die groot waters oor die oorspoelde valleie
 6 geslaan en oopgekloof het, en waar dié ontbloot is
 7 het die omgebuigde boomkruine sigbaar geword in die dieptes ...
 8 dat jy daar kon sien saamgewriemel op die baie bergspitse
 9 allerlei diere die marmotjies die girafs die skuifelende reptiele
 10 oplaas getem met die peupel mans en vroue wat boontoe
 11 gevlug het met kind en kraai. En die landerye
 12 onder water se brandertoppe was besaai van tafels,
 13 katels, arke, balies, kosyne, stompe, karavane, vrieskaste,
 14 kateders, kroegtoonbanke en 'n flottielje vlotte
 15 saamgeflans in nood en vrees vir die dood
 16 (so glibberig, so log), waarop 'n norring vare en moere met kroos
 17 kon hurk terwyl hulle arpeggio's eoniese krete
 18 en verwyte en jammerklagte uiter, lamgeslaan
 19 deur die wind se woede wat die waters laat rol
 20 laat rol laat rol het ... tesame met die glinsterende
 21 groen lyke van die verdrinktes, 'n mompeling
 22 van dooie vleis weer en weer en weer ...

[Uit: *Die ongedanste dans – Gevangenisgedigte*, 1975–1983, 2005]

- 2.1 Watter verwagting ten opsigte van die gediginhoud word deur die titel geskep? Voldoen die gediginhoud aan hierdie verwagting? Motiveer jou antwoord deur na die gedig te verwys. (2)
- 2.2 Dink jy dat “gereep” (versreël 4) 'n gepaste woord is om die uitwerking van die weerligstrale te verwoord? Motiveer jou antwoord. (1)
- 2.3 Benoem die beeldspraak in versreël 19. Hoe sluit dié beeld by die tema van die gedig aan? (2)
- 2.4 Hoekom sal die gebruik van 'n vrye vers gepas vir hierdie gedig wees? (1)
- 2.5 Watter woorde gebruik die spreker om die herhaling van gebeure (sikliese gang) in die gedig aan te toon? (1)
- 2.6 Die gedig bestaan uit drie sinne. Skryf die inhoud van dié sinne in jou eie woorde. (3)

[10]

OF

VRAAG 3: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

Nuus uit die binneland – Peter Blum

Vir Dirk Opperman

1 Soms in die winter as die reën sag stuif
2 op grasperke, dig en diep soos 'n tapyt –
3 as hy die rotsige bergreeks wegskuif
4 agter 'n misgordyn – as voor die ruit
5 popliere, eike en kastaiingbome
6 saamvloei, en ons versink in blaargroen drome
7 terwyl ons oor 'n ou beskawing lees –
8 dan gryp die onwerklikheid ons met die loop
9 van waters wat kalmeer, en in die gees
10 vou grys en sat die graafskap Surrey oop.

11 Soms in 'n najaarsdag se skemerty
12 stap ons in 'n stil straatjie en gewaar
13 deur 'n ou bolig, kunstig uitgesny
14 in vleggende patroon van druif en blaar,
15 die lig van verre dae: Ons word gesluk
16 soos deur 'n mond; die louterse getik
17 van 'n ou horlosie vervang ons ontstoke
18 harte se ritme in die kamerhoek,
19 en ons gestaltes kwyn tot stywe spoke
20 in die vernislaag van 'n Delftse doek.

21 Maar as die bergwind so rukkerig waai
22 en tussen ons rondkrap soos 'n stok
23 in 'n miershoop – in die palms blaai
24 nes 'n barbaar in 'n keurige boek –
25 dan is ons rillend buite alle mure
26 wat ons opstapel in redelike ure
27 met doel en plan –
28 ruik ons droogte en brand, en gerug
29 van sprinkaan, aardbewing en oproer
30 op daardie skroeiende binnelandse lug
31 – dan, dan
32 weet ons op watter vasteland ons boer.

[Uit: *Steenbok tot Poolsee*, 1955]

3.1 Herlees versreël 2.

Noem die halfrym (klankeffek) wat die vergelyking ondersteun.

(1)

3.2 Noem die funksie van die leesteken aan die einde van versreël 7.

(1)

- 3.3 In versreël 16 gebruik die spreker die woorde “louterse getik”. Watter TWEE opeenvolgende woorde in strofe 2 staan in kontras daarmee? (1)
- 3.4 Watter woord lui die wending in die gedig in? Skryf die frase neer wat die oplossing vir ons uitgelewerdheid aan Afrika se natuurelemente is. (2)
- 3.5 In dié gedig maak die spreker van die uitsteltegniek gebruik.
Wat is die funksie daarvan? Hoe dra die uitsteltegniek by tot die verklaring van die titel en hoe ondersteun versreël 31 die uitsteltegniek? (3)
- 3.6 Hierdie gedig word aan Dirk Opperman opgedra.
Wat wil die spreker deur die gedig vir Dirk Opperman sê? (2)
- [10]

OF

VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

Busrit in die aand – Elisabeth Eybers

- 1 Elk langs sy yl weerkaatsing in die ruit
2 sit hulle suf, met monde moeg gesluit,
3 die werkers van die stad wat huis toe gaan.
- 4 Skaduwee-skimme gly verby ... Dis laat
5 en lang ligvaandels wapper oor die straat
6 soos oor 'n dam die blinkpad na die maan.
- 7 Ons ploeg deur stormsee met ons kaperskuit:
8 die stuurman aan die wiel, die passasiers die buit
9 wat ons as slawe huis toe bring vanaand ...
- 10 Die vaartuig waggel afdraand, om die draai,
11 met skril gekners en skommelende swaai,
12 en hyg en skok en snork en swoeg opdraand
- 13 terwyl ons, soos twee kinders opgetoë,
14 mekaar toelag met glinsterende oë ...
15 Asof hul jammerlik hul lot kan raai
- 16 sit hul suf, met monde moeg gesluit,
17 elk langs sy yl weerkaatsing in die ruit,
18 die werkers van die stad wat huis toe gaan.

[Uit: *Die stil avontuur*, 1939]

- 4.1 Wat word 'n strofe wat uit drie versreëls bestaan, genoem? (1)
- 4.2 Benoem die klankeffekte (halfrym) in versreël 2. Hoe ondersteun dié klankeffekte (halfrym) die gedigtema? (2)
- 4.3 Benoem die beeldspraak in versreël 5–6. Omskryf die beeld wat geskep is in jou eie woorde. Gee 'n duidelike motivering waarom jy dié beeld as geslaagd sal beskou. (3)
- 4.4 Herlees versreël 7–9.
- Sal jy die gebruik van die woord “slawe” deur die spreker as geslaagd beskou? Motiveer jou antwoord. (1)
- 4.5 Dink jy dat die verliefdes (versreël 13–14) ook deel is van “die werkers van die stad wat huis toe gaan”? Motiveer jou antwoord. (1)
- 4.6 Versreël 16–18 is 'n herhaling van versreël 1–3. Waarom herhaal die spreker dié versreëls? (2)
- [10]**

EN

ONGESIENE GEDIG (VERPLIGTEND)**VRAAG 5: KONTEKSTUELE VRAAG**

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

Swerwer – GP Terblanche

- 1 my weerkaatsing
2 wasem teen die ruit
3 nog 'n winter
4 (lente, somer of herfs)
5 nog 'n bus
6 (vliegtuig, boot of trein)
7 net nog een nuwe reis
8 nog een nuwe plek
9 nog een foto om te wys ...
- 10 deur die reën
11 (sneeu, son of wind)
12 stu ek steeds voort
13 perron tot perron
14 weer by die wete
15 dat ek nêrens meer hoort nie

[Uit: *Nuwe Stemme* 5, 2013]

- 5.1 Hoe weet die leser dat die swerwer sy/haar reis alleen aanpak? (3)
- 5.2 Benoem die beeldspraak in versreël 1–2. (1)
- 5.3 Herlees versreël 4, 6 en 11.
Wat is die tema van die gedig? Hoe dra die parentese in versreël 4, 6 en 11 by tot die tema? (2)
- 5.4 Wat suggereer die herhaling van die woorde “nog een” (versreël 8–9)? (1)
- 5.5 In versreël 12 gebruik die spreker die woord “stu”.
Is die gebruik van dié woord geslaagd? Motiveer jou keuse. (1)
- 5.6 Watter insig verkry die spreker in die gedig? Hoe weet die leser dat die spreker al voorheen dieselfde insig verkry het? (2)

[10]

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord EEN vraag oor die letterkundeteks wat julle in die klas gedoen het.

DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE – Eleanor Baker

Beantwoord ÓF VRAAG 6 (literêre opstel) ÓF VRAAG 7 (kontekstuele vraag).

VRAAG 6: DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE – LITERÊRE OPSTEL

In die roman *Die kwart-voor-sewe-lilie* word stereotipes deur die hoofkarakter, Iris, en die newekarakters, haar familie, verbreek.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde.

[25]**OF****VRAAG 7: DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE – KONTEKSTUELE VRAAG**

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS A

1	“Ek kan ook nie marmotte in
2	plaas van rotte gebruik nie. Marmotte dreig nie om gif te drink nie. Rotte maak
3	nie hulle beddens nat omdat hulle nie wil hê hulle pa moet met Bettie trou nie.
4	En die enigste eksemplaar in gevangenskap, kan jy maar sê, is ek self. Ek is
5	te alle tye beskikbaar en gewillig om mee te doen, om ontleed te word.”
6	“Ek het niks gesê nie,” het die Engel gesê.
7	“Maar ek moes my motiewe verduidelik.”
8	“Waarom?”
9	“Wel, omdat ek bang is jy dink ...”
10	“Dink wat?”
11	Ek het geswyg. “Wat gaan ek doen?” het ek uiteindelik gevra. “Ek wou
12	teruggaan New York toe. Ek wou weer in die strate rondloop en met Billy
13	gesels. Hy gaan lag as hy my been sien. Hy gaan vra of die moordenaars my
14	toe tog beet gekry het. En Joe gaan lekker kry. Hy gaan sê dis my verdiende
15	loon, dis wat gebeur met meisies wat goue kanse, soos hy my wou gee, deur
16	hulle vingers laat glip.”
17	“Dink jy regtig die lewe van ’n model sou jou gepas het?” het hy gevra.
18	“Nee, dis waarom ek hier is.”
19	“Nou ja? Vergeet van Joe.”
20	Ek moet weer ingesluimer het, want toe ek wakker word, kon ek nie die
21	Engel sien nie. In sy plek was ’n vet rooi kat met ’n ingeduike gesig. Hy het
22	skelm uit die gang gesluip gekom, vinnig na my gekyk en teen die muur gaan
23	sit met sy rug na my en sy plat neus teen die muurpapier.

7.1 Sê in watter ruimte Iris haar bevind; tot watter insig sy hier gekom het en hoe die ruimte tot hierdie insig bygedra het. (3)

7.2 Op watter karakter sinspeel die marmot? Hoe pas die gebeure rondom dié karakter by Iris se lewensfilosofie? (2)

- 7.3 Herlees reël 4.
Waarna verwys Iris se figuurlike gevangenskap? (1)
- 7.4 Herlees reël 4–5.
Watter betekenis van Iris se naam is hier ter sprake? 'n Ander betekenis, “die skerpsinnige”, kom egter die sterkste in Iris se lewe na vore. Motiveer dié stelling. (2)
- 7.5 Wie is Billy en hoekom het Iris spesifiek sy vriendskap gekoester? (2)
- 7.6 Waarom is Iris se innerlike konflik oor die weiering van die modelskap nie geloofwaardig nie? (1)
- 7.7 Dink jy Peter se ultimatum aan Iris in New York is regverdig? Motiveer jou antwoord. (1)

EN**TEKS B**

1 Ma het vir haar 'n groentetuin aangelê, soos sy gesê het, en sy woeker
 2 haar dae om tussen haar plante. Sy dra tennisskoene en sokkies en kla oor
 3 die hoë hakke wanneer sy vir ons kom kuier. Elsa reken Ma verwaarloos
 4 haarself en raak selfs meer eksentriek as vantevore, maar vir my is sy nog
 5 dieselfde. Sy probeer nie meer laslappiekomberse maak of rokke smok nie en
 6 sy het aangesluit by 'n groep wat hulle self Die Spieël noem. Dis nie 'n
 7 landbou- of kerkvereniging nie, maar 'n klompie mense wat glo in
 8 reïnkarnasie en spiritualisme. Hulle kom op die een of ander plaas byeen en
 9 as omstandighede reg is, gesels hulle met die voorvadergeeste. Ma vind dit
 10 baie stimulerend en wie is ek om te kritiseer? Ek het haar mooi gevra om nie
 11 voor ander mense daaroor te praat nie, veral nie voor Die Oom nie.
 12 “Dis ongelooflik interessant, darling,” het sy my vertel. “Net verlede week
 13 nog het ons gepraat met 'n Chinees uit die Ching-dinastie.”
 14 “In watter taal?”
 15 Sy het verbaas gelyk. “Afrikaans, natuurlik. Mila was die medium en dis al
 16 wat sy kan praat.”
 17 “Kon hy vir Ma raad gee oor die plantluse?”
 18 Sy was geaffronter. “Ons praat oor diep dinge darling.”
 19 “Soos?”
 20 “Ons rol in ons eie noodlot. Met vyfduisend jaar agter hom het hy 'n
 21 perspektief wat ons nooit sal hê nie.”
 22 “En wat sê Pa?”
 23 “Ek vertel hom nie alles nie. Mans verstaan nie sulke goed nie.”

- 7.8 Herlees reël 1–3.
Watter karaktereienskap van Ma kom in dié reëls na vore? Waarom is dit belangrik dat Iris hierdie eienskap van Ma uitlig? Noem 'n ander karaktereienskap van Ma wat uit TEKS B afgelei word wat met 'n karaktereienskap van Iris ooreenstem. (3)

7.9 Herlees reël 3–4.

Waarom is dié woorde eie aan Elsa se karakter? (1)

7.10 Hoe verskil Ma se oudag van die een waaroor Iris gedroom het? (2)

7.11 Herlees reël 11.

Na wie word hier verwys en waarom word hy so genoem? Lewer kommentaar op die versoek wat Iris hier rig. (3)

7.12 Hoe skakel reël 20 met TEKS A? Watter ooreenkomstige rolle vervul die Engel en die Chinees in die roman en hoe beïnvloed die motto die geloofwaardigheid daarvan? (4)
[25]

OF

MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – Pieter Pieterse

Beantwoord ÓF VRAAG 8 (literêre opstel) ÓF VRAAG 9 (kontekstuele vraag).

VRAAG 8: MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – LITERÊRE OPSTEL

Die vroulike karakters – Ouma Essie, Grace en Nanna – speel 'n belangrike rol in die roman, *Manaka Plek van die Horings*.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde. [25]

OF

VRAAG 9: MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS A

1	Baas herwin sy bewussyn. “My boot!” kerm hy. “Die water kom!” Hy gloei van
2	die koors.
3	Buite die hut hoor hy die honde aan bene knaag. lewers naby weerklink
4	die duetroep van die moerasfiskale. Hy weet dat hy by Manaka in sy kamp
5	aan die Zambezi is. Hy weet ook dat hy langs sy bed op ’n biesiemat lê en
6	dat hy baie warm kry.
7	Sy ma kon net jou kop in haar hande vat, dan voel jy sommer beter,
8	onthou hy.
9	Daar is iemand by hom. Hy draai sy oë stadig. Is dit die vrou vir wie hy die
10	malariapille gegee het kort voordat hy siek geword het? wonder hy. Sy sit met
11	haar bene onder haar ingevou op die kleivloer, ’n eenvoudige kolletjiesrok oor
12	haar knieë getrek.
13	Hoe lank lê hy al hier?
14	“Kan ek help?” Sy stem klink vir hom soos die newels wat voor sy oë
15	swem. Wat sóék sy in sy huis?
16	“Ek het gehoor dat jy malaria het, meneer Baas. Miskien kan jy my nog
17	onthou. My naam is Grace,” sê sy in foutlose Engels.
18	“Ek is nie goed met name nie,” fluister hy. “Watter dag is dit vandag?”
19	Die geroep van die moerasfiskale kom en gaan. Hy moet al sy wilskrag
20	inspan om hulle nie te verloor nie. Hy kan nie goed sien nie. Is daar vliese
21	voor sy oë?

9.1 Herlees reël 1–2.

Watter soort konflik ervaar Baas en waarom ervaar hy konflik? (2)

9.2 Herlees reël 7–8.

In die roman droom Baas van sy ma. Hoe sluit dié droom by die godsdienstema aan? (1)

9.3 Grace het ’n tradisionele stamnaam.

Wat is die naam? Watter assosiasie kan daarmee gemaak word en hoe doen Grace haar Engelse naam in die roman gestand? (4)

9.4 Waarom bring Grace se teenwoordigheid in Baas se lewe haar in konflik met mnr. Kebbey? (1)

9.5 Waar in Barotseland bevind Baas hom in TEKS A? (1)

9.6 Haal ’n sin uit TEKS A aan wat bewys dat Baas se goedhartigheid soms tot sy eie nadeel strek. (1)

9.7 Dink jy Baas word in die roman as ’n baas gestereotipeer? Motiveer jou antwoord en gee ’n bewys uit die roman. (2)

EN

TEKS B

1 Baas roer nie. Hy kantel sy kop en maak weer sy oë toe.
 2 “As ’n mens oor iemand anders huil, dan huil jy eintlik oor jouself ook.”
 3 Grace klim van die bak af.
 4 Die moerasfiskale roep. “Priscilla en Akwilla ...” sê sy. “Dis die name wat
 5 ek vir daardie twee voëls gegee het. Dit was toe jy siek was, in die tyd toe ek
 6 in jou huis gesit en wag het dat jy jou oë moet oopmaak. Dis ’n goeie naam
 7 vir hulle. Hulle is nooit ver van mekaar af nie.”
 8 Die moerasfiskale hou op roep. Die kinders se gejl bedaar. Van die
 9 worsboom se kant af kom kitaarklanke. ’n Heldersoet stem begin uit die note
 10 vloei. “Amazing grace, how sweet the sound, that saved a wretch like me,”
 11 sing Nanna. “I once was lost but now I’m found, was blind but now I see.”
 12 Die naardeid stoot in Baas se keel op. Hy onthou die tyd toe hy gewag het
 13 vir nuus van Sable Ranch om op die veldradio’s deur te kom. Hoe hy snags
 14 boslangs deur kordonne vegters moes breek op pad na die plaas toe om uit
 15 te vind of sy pa en ma nog lewe. Die fyn sand uit die wande van die
 16 erdvarkgat waarin hy ’n dag lank moes wegkruip, sif weer in sy oogholtes en
 17 sy neus en sy mond, die brommers en die varkvlooi loop oor sy gesig en
 18 kruip in sy ore.

9.8 Herlees reël 2.

Watter gebeure in Grace se lewe kon haar laat huil? (2)

9.9 Herlees reël 9–11.

Hoe sluit hierdie reëls by die ontwikkeling van Baas se karakter aan? (3)

9.10 Waarom het Baas in Zimbabwe en op Manaka onderskeidelik nie deel van die gemeenskap gevoel nie? (2)

9.11 Watter stemming skep Nanna se sang in TEKS B? Watter gevolg het hierdie sang vir Manaka en vir Griesel? (3)

9.12 Herlees reël 3–4 (TEKS A) en reël 4–7 (TEKS B).

Met vooruitwysing na die verhouding tussen Baas en Grace, noem die simboliek van die “duetroep van die moerasfiskale” en gee die oorsprong van die voëls se name. (3)
[25]

OF

VATMAAR – AHM Scholtz

Beantwoord ÓF VRAAG 10 (literêre opstel) ÓF VRAAG 11 (kontekstuele vraag).

VRAAG 10: VATMAAR – LITERÊRE OPSTEL

Settie September, mevrou Bosman en Tommy Lewis se optredes veroorsaak lyding vir ander karakters en hou sekere positiewe en negatiewe gevolge vir die karakters in die roman in.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde.

[25]

OF

VRAAG 11: VATMAAR – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder deeglik deur en beantwoord dan die vrae wat volg.

TEKS A

1	Niks! Niks! My kinders, het die oupa een middag na 'n lang stilte gesê net
2	voor ons moes huis toe gaan. In die lewe, in die lewe is een van die grootste
3	deugde om te deel. Deel met jou broer wat behoefte het. Dit sal
4	vermenigvuldig terugkom.
5	Die voorkant van die ou treinwawatertenk is nog voor ons seuns gebore is,
6	uitgehaal. Die klinknaels is netjies met 'n koubeitel en hamer afgekap. Die
7	bokant en sye is van daardie tyd af toegepak met ou en nuwe takke. Mense
8	wat gaan hout maak het en met 'n groen tak teruggekom het, het altyd 'n droë
9	tak van die cabin af gevat en 'n groene in sy plek gesit.
10	Tussen die droë takke het daar allerhande kruipende goeters gebly, veral
11	akkedis en verkleurmannetjies. Ta Vuurmaak het vertel dat hy van die tyd
12	af dat hy die tenk met die osse soontoe gesleep het, nooit 'n slang naby die
13	cabin gesien het nie. Maar daar was groen en bruin hottentotsgotte van
14	verskillende groottes, en ons mag hulle nie doodgemaak het nie. Die oupa
15	het 'n klomp stories oor die hottentotsgot vertel en ons kinders het daarvan
16	gehou. Hy het gesê die hottentotsgot en die verkleurmannetjie is deur
17	verskillende Skeppers gemaak. Ons Griekwa-mense kan verstaan wat die
18	hottentotsgot sê deur net na die bewegings van sy kop en voorpote te kyk, en
19	ons is nooit verkeerd nie.
20	Die verkleurmannetjie is nes 'n allemansvriend, het hy gesê. Sit jy hom
21	tussen rowers, word hy ook 'n rower, en so met alles.

- 11.1 Wie is die verteller in TEKS A en watter funksie verrig hy op Vatmaar? (2)
- 11.2 Watter karaktereienskap van die verteller kom hier sterk na vore? (1)
- 11.3 Hoe is Ta Vuurmaak se godsdiensoefening deur die Engelse beïnvloed? (1)
- 11.4 Die Engelse het 'n negatiewe invloed op die Griekwa-kultuur gehad.
Motiveer hierdie stelling. (2)
- 11.5 Herlees reël 2–3.
By watter tema sluit hierdie reëls aan, watter vroulike karakter leef
hiervolgens en hoe keer dit vermenigvuldig na haar terug? (3)

- 11.6 Hoe sluit die treinwawatertenk by die titel aan? Is dié handeling regverdigbaar as jy die agtergrond waarteen die verhaal afspeel in gedagte hou? Motiveer jou antwoord. (3)
- 11.7 Herlees reël 21.
Noem kortliks 'n gebeurtenis in die roman waar hierdie reël bewaarheid word. Lewer kommentaar op die waardeoordeel wat in dié reël gevel word. (2)

EN**TEKS B**

1 Bennie O'Grady was 'n opreg gemengde wit Suid-Afrikaner. Sy ouma is op
2 omtrent tienjarige ouderdom wees gelaat toe haar trekboerfamilie deur
3 loslopers uitgemoor is. En omdat die natuur sorg dat dit bewaar bly wat nodig
4 is vir balans en die voortsetting van lewe, is sy deur Griekwa-veewagters
5 naby Philippolis gevind, waar sy agter 'n te klein struik weggekruip het.
6 Suiwer wit van geboorte maar deur Adam Kok se mense aanvaar en
7 gelukkig by hulle na sy oor haar verdriet gekom het, was sy. Haar naam was
8 Anna Swartz en sy het dié naam tot haar dood gehou. Jakob Bek het haar sy
9 vrou gemaak, maar sy het hom Jakob Swartz genoem. Hulle enigste dogter,
10 Grieta, is getroud met die seun van 'n Nederduits Gereformeerde predikant,
11 Paul. Hulle het twee kinders gehad, Paul en Benjamin. Paul is dood toe hy
12 nog 'n kind was. Benjamin het Bennie geword.
13 Hy was 'n regte Suid-Afrikaner, 'n egte halfbloed wie se voorkoms soos so
14 baie ander s'n, vandag in hulle nageslagte gesien kan word, kyk maar na die
15 vlesige dye en vlesige bo-arms op ons rugbyvelde.
16 Bennie kon nie vleis weerstaan nie, op die hoof of aan die haak. Op 'n
17 reëndag het hy weer 'n skaap uit 'n boer se kraal gesteel.
18 Hendruk Jannewarie, het hy nou net gesê, jy moet nooit die fout maak om
19 te sê jy is skuldig aan die pleeg van 'n misdaad nie. Onthou, sê altyd jy is
20 onskuldig en doen jou bes om nie skuldig te lyk nie.

- 11.8 Noem TWEE ander karakters met wie Anna Swartz se storie ooreenstem. Wat is die verskil tussen haar en dié karakters se stories? Skryf die tema wat by hierdie gebeure aansluit, neer. (4)
- 11.9 Herlees reël 13–15.
Aan watter saak word hier aandag gegee? Hoe sluit die titel by dié saak aan? Motiveer waarom dit vandag nie meer 'n netelige kwessie is nie. (3)
- 11.10 Anders as Bennie O'Grady ervaar Elsa Lewis konflik oor haar herkoms.
Gee 'n bewys uit die roman dat Elsa Lewis dié konflik ervaar het. (1)
- 11.11 Hoekom het Bennie nooit skuldig gepleit nie? (1)
- 11.12 Hoe stem Bennie se skaapstelery ooreen met reël 3 in TEKS A? (2)

[25]**TOTAAL AFDELING B: 25**

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord EEN vraag oor die dramateks wat julle in die klas gedoen het.

KRISMIS VAN MAP JACOBS – Adam Small

Beantwoord ÓF VRAAG 12 (literêre opstel) ÓF VRAAG 13 (kontekstuele vraag).

VRAAG 12: KRISMIS VAN MAP JACOBS – LITERÊRE OPSTEL

Die tatoeëermerke op Map se lyf is simbole van sy lewe en kan ook 'n aanduiding van die bestemming wat Map na sy bekering in die vooruitsig stel, wees.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde.

[25]**OF****VRAAG 13: KRISMIS VAN MAP JACOBS – KONTEKSTUELE VRAAG**

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS A

1	CAVERNELIS:	Gee my 'n bietjie blatjang, Maudie. Ons
2		moenie so baie praat nie ...
3		<i>Maudie bring die fles tafel toe.</i>
4	MAUD:	I suppose so, ja ...
5		<i>'n Ruk lank eet hulle in stilte; rondom hulle, buitekant, die</i>
6		<i>geraas van die township op 'n Saterdagmiddag. Dan stuur</i>
7		<i>Maud die gesels 'n ander koers in.</i>
8	MAUD:	Hierdie klomp skorriemorrie, layabouts, loafers,
9		Cyril en Richie, en wat hul name ook al is, ek het vir
10		hulle hier deur die venster dopgehou daar onder, hulle't
11		weer vir Blanchie gemoveer vanoggend ... Die skuim ...
12		Vir haar name geskree ... Jy weet, Cavernelis-darling, I
13		can't take it, I can't take it anymore ...
14	CAVERNELIS:	<i>(skielik opstandig en bitter. Skielik ook lyk hy sterk.</i>
15		<i>Maar hy praat sag.)</i> Die vuilgoed. Ons sake is nie
16		hulle besigheid nie ... Blanchie se sake, dit het niks met
17		hulle te make nie! Dis hoekom ek vir jou sê ons moet uit
18		hier ...
19	MAUD:	Maar dis precisely omdat ons wil uit, lat hulle vir
20		ons moveer ... "O," skree hulle vir Blanchie, "jy is al weer
21		op pad ...," en hulle lag hulle disgusting soorte gelag ...
22	CAVERNELIS:	Maud! Stop dit!
23	MAUD:	But it's true ...
24	CAVERNELIS:	Stop, sê ek!

13.1 Herlees reël 2.

Waarna verwys Cavernelis in hierdie reël as jy die voorafgaande gesprek in gedagte hou? Noem wat hy dan wil hê hulle moet doen en wat die uiteinde daarvan vir die gesin is.

(3)

- 13.2 Watter stemming suggereer Maud se antwoord? (1)
- 13.3 Herlees reël 8–9.
Maude karakteriseer Cyril en Richie in dié reëls as “loafers”. Waarom kan Tommy nie as ’n “loafer” beskou word nie? Gee EEN ander karaktereienskap van Tommy soos wat dit uit die drama blyk. (2)
- 13.4 Dié naamgewing vir Cyril en Richie (reël 8–9) is geregverdig.
Stem jy saam met die stelling? Motiveer jou standpunt met ’n rede uit die drama. (1)
- 13.5 Die tema is gevangeneskap.
Gee VIER agtereenvolgende woorde in TEKS A wat op Maud se gevangeneskap dui. Hoe skakel hiërdie vier woorde met dié tema? (2)
- 13.6 Herlees reël 15–16.
Wat is ironies omtrent Cavernelis se woorde? (1)
- 13.7 Waarop sinspeel Maud se gebruik van die woorde “disgusting soorte gelag” (reël 21)? Is hierdie optrede van Cyril en Richie regverdig? Motiveer jou antwoord. Wat is die ooreenkoms tussen die stomheid van Antie Grootmeisie en die “disgusting soorte gelag”? (3)

EN

TEKS B

1	CAVERNELIS:	It's late already, my wife ...
2	LA GUMA:	<i>(neem glad nie notisie nie)</i> 'n Bietjie skipping
3		het nog nooit ge-niemand ... seergemaak nie, mister
4		Cavernelis. 'n Bietjie skipping, and a shower afterwards!
5		That makes you feel real sharp ... an' fresh! <i>(Hy haal</i>
6		<i>heerlik diep asem.)</i>
7	CAVERNELIS:	<i>(meen om só uit die ding uit te kom)</i> So you've
8		got a shower at home, mister La Guma. Ons gaan nog
9		ene vir ons ook laat insit. Maar die ekstra loodwerk is
10		so duur. En ons woon nie in 'n koophuis nie, maar in 'n
11		huurhuis, en die munisipaliteit laat jou nie sommer toe
12		om enigiets in die huis te doen nie, jy moet eers hulle
13		verlof kry, vir ekstra werk, of enigiets.
14	LA GUMA:	You don't tell me, mister Cavernelis! ... en dan's
15		al die bloody forms nog in duplicate oek! Of even triplicate
16		... Die bureaucratic swine!
17		<i>Cavernelis is ook nie dom wat die politiek betref nie. En hy</i>
18		<i>slaag op dié manier om La Guma van die touspringery te</i>
19		<i>laat vergeet!</i>
20	CAVERNELIS:	Yes, it's terrible, mister La Guma!

21	LA GUMA:	Terrible! You're right! 'Is bloody terrible!
22		(<i>Beklemtoon "bloody"</i>) Die vyigoed, kyk wat maak
23		hulle moet my, kyk wat maak hulle moet jōu, moet
24		al onse families ... (<i>Beduie met sy arms uitgestrek na</i>
25		<i>die woonstelle.</i>) You call this living? Kyk die huise
26		wat hulle vir ons gebou het! Yt Claremont en yt
27		Woodstock yt ge-bulldoze ... tōé, Coloureds, yt, yt –
28		gaan bly dáárso, daarso annerkant. Over there! Never
29		mind the match-box houses, die sement-strippies
30		wat pass vir strate, never mind die busfares ennie
31		trainfares wat julle moet betaal om te travel werk
32		toe.

13.8 Herlees reël 1.

Hoe pas Cavernelis se dialoog (in TEKS B) by sy handeling in TEKS A aan? (2)

13.9 In die hele teks word Kaaps en Engels deur die karakters gebruik.

Is dit geslaagd? Motiveer jou antwoord binne die konteks van die milieu waarteen die drama afspeel. (1)

13.10 Herlees reël 9–10.

Gee die karaktereienskap van Cavernelis wat hier na vore kom. Hoe het dié karaktereienskap by Cavernelis se strewe aangesluit? Wat was die ironiese uiteinde van Cavernelis se strewe? (3)

13.11 Na wie verwys La Guma in reël 22? Hoe pas La Guma se woorde by die sosiopolitieke inslag van die drama aan? Is La Guma se houding geregverdig? Gee redes vir jou antwoord. (4)

13.12 Watter simboliek kan aan die "bulldozers" in reël 27 gekoppel word? Waarom pas die gedagte van 'n huurhuis by dié woorde? (2)
[25]

OF

VRAAG 14: LITERÊRE OPSTEL

MIS – Reza de Wet

Die tema, blindheid (nie-sien), word deur die handeling en dialoog van die karakters Miem, Meisie, Gertie en Konstabel in die drama ondersteun.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde. [25]

OF

VRAAG 15: KONTEKSTUELE VRAAG**MIS – Reza de Wet**

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord dan die vrae wat volg.

TEKS A

1		<i>Die KONSTABEL draai sy kop na MIEM en GERTIE.</i>
2	MIEM:	Eers het almal gedink sy het sommer weggeloop. En dit
3		oor haar ma se ipekonders. Maar <i>(onheilspellend)</i> wat sou
4		ek toe hoor? Sy het geen tas gevat nie en sy is weg in haar
5		aannemingsrok ... sonder skoene!
6	GERTIE:	Ek vra vir jou! Wegloop sonder skoene!
7	MIEM:	<i>(draai haar kop na die deur)</i> Alles reg, my kind?
8	MEISIE:	<i>(van buite)</i> Ja, Ma.
9	MIEM:	Pak hulle mooi opmekaar! Die aaklige musiek. Dit hinder
10		u seker ook, Konstabel. Waar was ek nou weer? O ja. En
11		presies 'n jaar later is dit toe Rienie Pieterse. Almal sê toe dis
12		oor haar pa so op haar kop sit. Maar raai net wat, Konstabel?
13		Met haar was dit net so!
14	GERTIE:	Kaalvoet in haar aannemingsrok!
15	KONSTABEL:	<i>(skielik hewig ontsteld)</i> Wat vertel u my! <i>(Spring</i>
16		<i>op)</i> Ja, ja, ja ... Ek het so iets vermoed.
17	MIEM:	Waarvan praat u nou, Konstabel?
18	KONSTABEL:	<i>(sit weer)</i> Ek is jammer. Ek kan u nie sê nie.
19	GERTIE:	<i>(fluister)</i> Seker geheime sake?
20	KONSTABEL:	Dit is so, Juffrou. <i>(Weer ontsteld)</i> En het niemand
21		onraad gemerk nie?
22	MIEM:	Soos ek sê, Konstabel, almal het hul blind gehou! Maar ek is
23		toe na juffrou Gertie en ons bespreek die saak.
24	GERTIE:	Ja! En saam is ons toe na die sersant! Ons vertel hom alles ...

15.1 Herlees reël 2–5.

Watter onsimpatieke woorde het Miem vroeër die aand oor die ouers wat hul dogters toelaat om sirkus toe te gaan, aan Meisie gesê? Hoe beïnvloed hierdie gebeure die situasie in Miem se huis daardie aand?

(2)

15.2 Meisie antwoord haar ma van buite (reël 8).

Wat is die werklike rede wat Miem aan Konstabel gee vir die uitstuur van Meisie? Hoekom is hierdie besluit van Miem ironies? Hoe versuim Miem haar plig as ouer teenoor Meisie in die lig van die gevaarsituasie?

(3)

15.3 In reël 9 word na “hulle” verwys.

15.3.1 Wie of wat is die “hulle” waarna Miem verwys?

(1)

15.3.2 Hoe sluit “hulle”, met spesifieke verwysing na Meisie, by die tema van die drama aan?

(2)

15.4 Gee die redes vir Konstabel se ontsteltenis (reël 15) en noem hoe dié ontsteltenis bydra om spanning in die drama te skep.

(3)

15.5 Noem TWEE sake wat op die laaste aande in Augustus 1934–1936 gebeur het.

(2)

EN

TEKS B

1	MEISIE:	Nou goed, ek sal vir u vertel en dan sal ek daarvan vergeet.
2		<i>(Knyp haar oë styf toe)</i> Vir altyd en vir ewig. <i>(Stilte. Begin</i>
3		<i>vertel en leef haar heeltemal in. Sagte vlae wind word gehoor</i>
4		<i>en dit word geleidelik effens harder)</i> Een jaar was die sirkus
5		hier. Soos nou. Maar dit was 'n warm aand. “'n Vroeë somer,”
6		het my ma gesê. ‘Dit bring droogte en pestilensies.’ <i>(Sag)</i> Dis
7		bedompig in die huis. Ons maak die vensters oop en toe gaan
8		ons slaap. Skielik skrik ek wakker. Ek lê in die donker en luister
9		na die musiek. Dis asof die musiek al harder word. Die takke
10		skraap teen die dak. Die gordyne waai, op maat van die
11		musiek. Ek gaan staan voor die venster. Ek sien die tent. Die
12		groot tent en die liggies. Die musiek word harder en harder.
13		Ek klim deur die venster, spring af tussen die rose, gaan deur
14		die tuinkekkie en hardloop na die skougronde. Sommer net
15		so. Kaalvoet oor die dorings. Ek loop tussen die hokke deur.
16		’n Tier grom. Ape raas. Ek staan by die tent. <i>(Laggie)</i> Toe sien
17		ek ’n gaatjie en ek loer daardeur. <i>(Maak die ‘gaatjie’ met duim</i>
18		<i>en voorvinger en loer daardeur)</i> Eers die een oog en toe die
19		ander. <i>(Stilte. Verwonderd asof sy dit weer sien)</i> Ek sien ’n
20		man met lang, swart hare en ’n blink mantel. Daar’s ook ’n
21		meisie.

15.6 Watter stemming skep die “vlae wind”? (reël 3)

(1)

15.7 Hoe verskil die ruimte van hul huis vir Meisie van dié van die sirkus en verduidelik hoekom die huis se vensters op die aand van haar besoek aan die sirkus oop was, maar nie oor die afgelope jaar nie?

(4)

- 15.8 Waarvan is die “venster” in die drama vir Meisie ’n simbool? (1)
- 15.9 Daar is verskeie verwysings na bekende sprokies in die drama.
Dink jy Meisie se verhaal het ’n sprokieseinde? Motiveer jou antwoord. (1)
- 15.10 Herlees reël 1 (TEKS A) en reël 15 (TEKS B).
Hoe verskil die situasies waarin daar kaalvoet geloop word in die twee tekste en watter vooruitwysing na die slot is in die kaalvoetlopery opgesluit? (3)
- 15.11 Sluit die slot van die drama effektief aan by die stemming van die drama? Motiveer jou antwoord. (2)
- [25]**
- TOTAAL AFDELING C: 25**
GROOTTOTAAL: 80